

Talousvaliokunta 20.5.2025

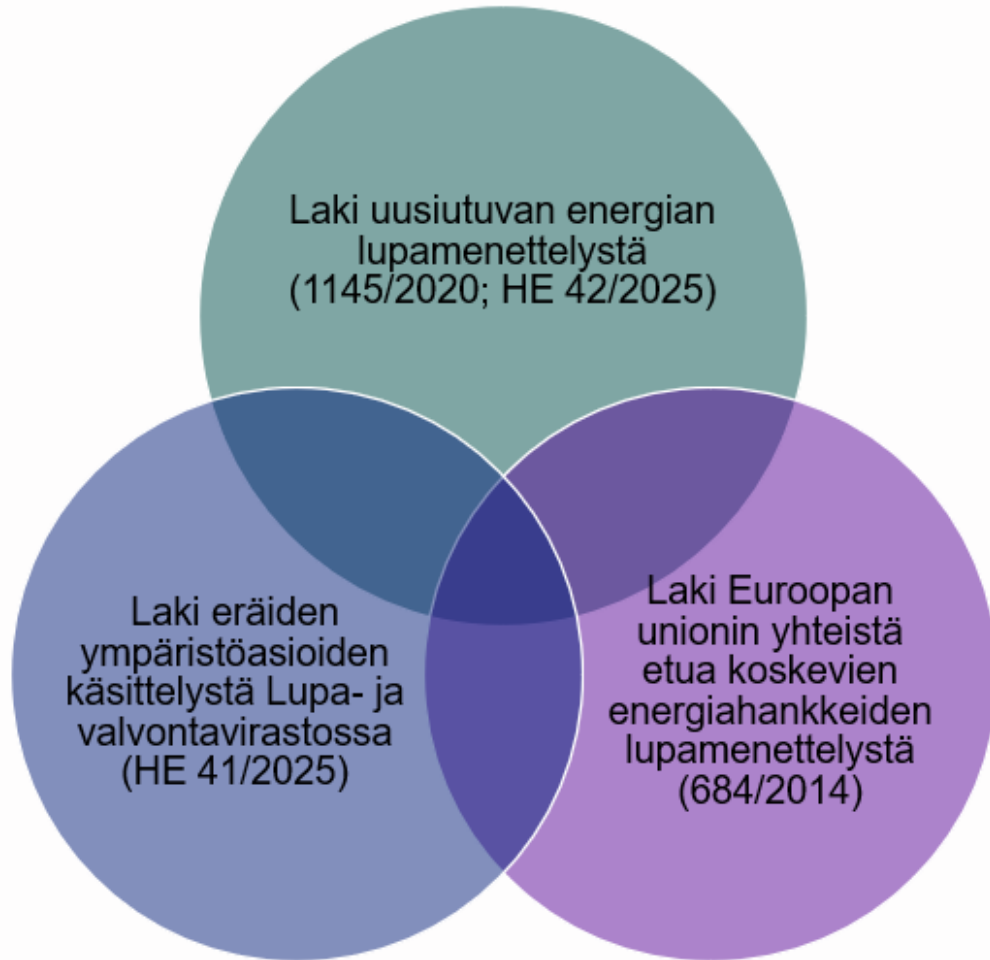
HE 42/2025

Laki uusiutuvan energian
tuotantolaitosten
lupamenettelyistä

Heidi Lettojärvi

Pyrittävä yhteen ”yhden luukun menettelylakiin”

- Jatkossakin luvitusmenettelyitä koskee kolme eri säädöstä
 - ”*Yhden luukun palvelu –laki*” ja ”*uusiutuvan energian lupalaki*”
 - tavoitteet yhtenevät; tarkoituksena sujuvoittaa hankeluvitusta
 - samantapainen sisältö; ennakkollinen ohjaus ja koordinointi lupaviranomaisten välillä
 - molemmissa mm. käsittelyaikasäännöksiä
 - koskevat osin samoja hankkeita
- *ET näkee tarpeelliseksi, että lainsäädännön jatkokehityksessä ympäristölliseen luvitukseen liittyvät menettelylait tulee koota yhteen lakiin*

Luvituksen asetettavat määräajat tervetulleet

- ET kannattaa yleisesti luvituksen sitovia määräaikoja
- Direktiivi asettaa määräajat eri menettelyistä koostuvalla kokonaisuudelle, mikä on hankekehityksen näkökulmasta oikea lähtökohta
- ***On positiivista, että määräaikojen laajuutta ja sitovuutta parannetaan*** direktiivin mukaisesti:
 - määräajat koskevat kaikkia uusiutuvan energian hankkeita (ei vain sähköä tuottavia voimalaitoksia kuten nyt)
 - luvituskokonaisuuteen katsotaan kuuluvaksi myös samalla paikalla sijaitsevat energiavarastot sekä laitoksen sähkö-, kaasu-, lämmitys- tai jäähdytysverkkoon liittymiseksi tarvittavat rakenteet
 - määräaikoihin sisällytetään myös lunastuslupamenettely sähköjohdoille ja siirtoputkille, kun kyse on YVA-velvollisesta hankkeesta
 - määräaikoihin sisällytetään myös talousvyöhykelain mukainen hyödyntämisoikeusmenettely
 - yhteyspisteviranomaiselle asetetaan velvollisuus varmistaa määräaikojen noudattaminen (nykyisin seurantavelvoite)
- ***Määräaikojen vaikuttavuutta heikentää*** se, että laskenta aloitetaan direktiivin mukaisesti lupahakemuksen täydellisyyden toteamisesta (ei virelletulosta kuten nyt)

Soveltaminen arviointimenettelyjen ja pumppuvoiman osalta

- Esityksessä **YVA-menettelyä ja Natura-arviointia** ei ole sisällytetty määräaikojen piiriin, vaikka ne nimenomaisesti lisättiin menettelyyn REDIII-direktiivissä verrattuna REDII-direktiiviin
 - *ET pitää kyseenalaisena esityksen tulkintaa, että arvioinnit voidaan kansallisessa täytäntöönpanossa jättää määräaikojen ulkopuolelle.* Esitystä on perusteltu sillä, että ”kansallisessa järjestelmässämme YVA- ja Natura-arvioinnit toteutetaan pääsääntöisesti ennen lupahakemuksen täydellisyyden toteamista”. ET toteaa, että EU-lainsäädännössä nämä menettelyt on lähtökohtaisesti tarkoitettu toteutettavaksi etupainotteisesti hankeluvituksessa. Ehdotettu täytäntöönpano ei näytä olevan direktiivin sanamuodon eikä tarkoituksen mukainen.
- Esityksen mukaan **pumppuvoimaa** ei katsota uusiutuvan energian tuotantolaitokseksi, vaan energiavarastoksi
 - *ET katsoo, että pumppuvoimalla tuotettu energia tulee katsoa lain tarkoittamaksi uusiutuvan energian tuotantolaitokseksi.* Esitystä on perusteltu sillä, että ”komissio on direktiivin täytäntöönpanoon liittyvissä keskusteluissa ilmaissut pitävänsä pumppuvoimaloita uusiutuvan energian varastoina.” Kun direktiivi katsoo tuotantolaitoksen yhteydessä olevat varastot/pumppuvoiman kuuluvaksi soveltamisalan, olisi erikoista jättää erillinen pumppuvoima soveltamisen ulkopuolelle.

Pumppuvoimalaitokset katsotaan yhden luukun palvelujen laissa (HE 41/2025) vesivoimalaitoksiksi.

Nopean kehittämisen alueet - nimeämisedellytykset rajoittavat

- ET näkee, että uusi ”nopean kehittämisen alueiden” menettelyn tavoite uusiutuvan energian hankkeiden luvittamisen sujuvoittamisessa on lähtökohtaisesti tervetullut
- Direktiivin edellytykset alueille on melko rajoittavat:
 - odotettavissa ei saa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia
 - etusijalle tulee asettaa keinotekoiset tai rakennetut pinnat ja ihmistoiminnan seurauksena muutetut alueet
 - suojellut ja muutoin ympäristövaikutusten kannalta herkäät alueet sekä lintujen ja merinisäkkäiden muuttoreitit tulee jättää ulkopuolelle
- Esityksessä on alueille asetettu **kansallisia lisäedellytyksiä**. Näiden mukaan alueiden ulkopuolelle on jätettävä ”*merkittävässä määrin tuottavasta metsämaasta tai ruoantuotannossa olevista pelloista koostuvat alueet*” sekä ”*ojittamattomat luonnontilaiset suot*”
 - **ET katsoo, että kansallisia lisäedellytyksiä ei tarvita.** Kun alueille tehdään SOVA ja niille määrätään aluekohtaiset lieventämistoimenpiteet tulevat ympäristövaikutukset kattavasti huomioon otetuiksi. Myös rakentamis- ja alueidenkäyttölain mukaisissa menettelyissä tarkastellaan hankkeiden sijoittumisen edellytykset.

Nopean kehittämisen alueet – menettely erittäin raskas

- Esityksen mukaan alueet nimeäisi Lupa- ja valvontavirasto **kunnan esityksestä**. ET pitää tätä perusteltuna, sillä kunta päättää joka tapauksessa maankäyttöratkaisuillaan hankkeiden sijoittumisen mahdollisuuksista.
- Esityksen mukaan alueiden nimeämiseen ja toteutettavaan hankkeeseen liittyisi Lupa- ja valvontaviraston hoitamat
 - SOVA-menettely (sisältää kaksi kuulemistä)
 - **alueen nimeämispäätös** (hallintopäätös valitusoikeuksineen)
 - alueelle toteutettavan hankkeen seulontamenettely, jota varten hankekehittäjän on toimitettava kattavat tiedot
 - **seulontamenettelyyn liittyvä päätös** (hallintopäätös laajennettuine valitusoikeuksineen; valitusoikeus myös paikallisille ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöille), jota ennen on varatta vaikutusalueen kunnille mahdollisuus antaa näkemyksensä
- **ET katsoo, että seulontamenettelypäätökseen liitettävä järjestöjen valitusoikeus ei ole perustelu.** Seulontamenettelyn oikeusvaikutus liittyy siihen, että voidaanko hanke vapauttaa arviointimenettelyistä. Hankkeen kaavoitus- ja lupamenettelyt mahdollistavat laajat valitusoikeudet, joten valitusoikeuksien laajentaminen näitä edeltävissä vaiheissa ei ole tarpeen.

Yleisesti esityksen vaikuttavuudesta

- **Sitovat määräajat ovat merkityksellisiä**
 - Näin siitäkkin huolimatta, että kansallisesti määräaikojen ulkopuolelle jäävät esityksen mukaan ”hankekaava”-tyyppiset kaavaratkaisut, kuten hanketta varten laadittavat osayleiskaavat. Kaavoitus on tyypillisesti ajallisesti merkittävä hankkeen kehityksessä.
 - Määräaikojen merkityksen lisäämiseksi arviointimenettelyt tulee ET:n esityksen mukaisesti edellä kuvatusti sisällyttää määräaikoihin.
- **Muutoin lainsäädännön merkitys uusiutuvan energian hankkeiden luvituksen edistämisessä on kokonaisuudessaan melko rajallinen**
 - Nopean kehityksen alueisiin liittyy SOVA-menettely sekä kaksi hallintopäätöstä (nimeämispäätös sekä päätös seulontamenettelystä).
 - Näiden lisäksi hanke edelleen tarvitsee samat lupa- ja maankäyttöratkaisut kuin muutoinkin.
 - Useiden hankkeiden osalta YVA-menettelyistä vapautuminen ei merkittävästi edesauta hankkeen toteuttamista, koska YVA voidaan tyypillisesti tehdä ajallisesti kaavoituksen yhteydessä ja sen puitteissa voidaan hoitaa myös hankkeen hyväksynnän edellyttämää vuorovaikutusta.
 - YVA-vapautus koskee lisäksi vain hanketyyppejä, joita eivät YVA-direktiivin mukaan ole aina YVA-velvollisia – toisin sanoen vapautus voi koskeva vain hankkeita, joille YVA-velvollisuus on säädetty kansallisesti.